

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

โลกในยุคปัจจุบันเป็นโลกยุคไร้พรมแดน ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้โลกที่แคบกว้างใหญ่กลับดูเล็กลง ประเทศต่างๆทั่วโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดการไหลเวียนของวัฒนธรรม ภาษา แนวความคิด และทรัพยากรไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ หรือทรัพยากรทางการเงิน มีการเคลื่อนย้ายจากส่วนหนึ่งของโลกไปสู่อีกส่วนหนึ่งกลายเป็นการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของโลก รูปแบบขององค์กรธุรกิจและการแข่งขันในตลาดการค้าระหว่างประเทศมีความรุนแรงมากขึ้น จึงเป็นหน้าที่ที่สำคัญของข้อมูลทางบัญชีที่จะต้องสนองตอบความต้องการของผู้ใช้การเงินนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเพื่อการลงทุนดำเนินธุรกิจ

ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นมิตรประเทศที่ใกล้ชิดกัน มีสัมพันธไมตรีสืบเนื่องมานานหลายร้อยปี ผู้นำและบุคคลสำคัญของทั้งสองประเทศได้แลกเปลี่ยนการเยือนกันบ่อยครั้ง ความสัมพันธ์ไทย-จีนมีความใกล้ชิดกัน ทั้งในกรอบทวิภาคี พหุภาคี และเวทีภูมิภาค เช่น ASEAN – China Annual Consultation, ASEAN+3, ARF และ ASEM เป็นต้น (สภาธุรกิจไทย-จีน, 2548: ออนไลน์) ภายหลังจากเปิดประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 สาธารณรัฐประชาชนจีนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นประเทศเป้าหมายทางการค้าและการลงทุนของนักธุรกิจและนักลงทุนทั่วโลก การเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ของสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อปลายปี พ.ศ. 2544 นับเป็นการเปิดตลาดใหญ่แห่งสุดท้ายให้ทั่วโลกเข้ามาลงทุน สินค้าที่ผลิตในจีนส่งออกไปสู่ตลาดโลกมากขึ้นเรื่อยๆ ปริมาณเงินลงทุนต่างชาติไหลเข้าสู่ประเทศจีนเป็นจำนวนมหาศาล ธุรกิจจีนเข้าไปขยายกิจการในประเทศต่างๆมากขึ้น (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2548: ออนไลน์)

สาธารณรัฐประชาชนจีนยังเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญประเทศหนึ่งของประเทศไทย มูลค่าการค้าระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี 2547 มีมูลค่า 15,266.33 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยเป็นการที่ประเทศไทยส่งออกไปจีนมีมูลค่า 7,119.28 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะเดียวกันนำเข้าสินค้าจากจีน มีมูลค่า 8,147.05 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่งผลให้ไทยเสียเปรียบดุลการค้ากับจีนเป็นมูลค่า 1,027.76 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (สภาธุรกิจไทย-จีน, 2548: ออนไลน์) สำหรับมูลค่าการค้าระหว่างประเทศของจีนในปี 2548 มีมูลค่ารวม 1,422,120 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นร้อยละ 23.2

การพัฒนามาตรฐานการบัญชีของสาธารณรัฐประชาชนจีน(China Accounting Standards: CASs) เริ่มจากการปฏิรูประบบเศรษฐกิจจากระบบเศรษฐกิจที่วางแผนจากส่วนกลางมาสู่เศรษฐกิจแบบตลาด ระบบบัญชีเป็นการกำหนดให้สอดคล้องกับแผนเศรษฐกิจ ต่อมาเมื่อการค้าระหว่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ผู้บริหารและผู้สนใจอื่นเรียกข้อมูลทางการเงินที่เชื่อถือได้และเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการลงทุน รัฐบาลจีนโดยกระทรวงการคลัง (The Chinese Ministry of Finance: MOF) จึงมีการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีเพื่อสร้างบริการด้านบัญชีให้มีคุณภาพและจริยธรรมเป็นที่ยอมรับตามหลักสากล โดยในปี พ.ศ.2535 เริ่มนำระบบบัญชีสำหรับองค์กรร่วมทุน (Accounting System for Joint Stock Enterprises: JSLE) มาใช้กับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติทางการบัญชีและการเปิดเผยข้อมูล และประกาศข้อบังคับการบัญชีสำหรับองค์กรลงทุนจากต่างประเทศ (Foreign Investment Enterprises: FIE) ใช้เป็นมาตรฐานการบัญชีสำหรับองค์กรธุรกิจ มาตรฐานเหล่านี้บอกถึงแนวคิดทางการบัญชีของจีนแบบกว้าง ๆ และส่วนสำคัญของงบการเงินซึ่งสัมพันธ์กับแนวปฏิบัติทางการบัญชีระหว่างประเทศแต่ระบบบัญชีที่กำหนดนี้พบข้อแตกต่างที่สำคัญในหลายจุด อันเป็นการจำกัดการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผลการดำเนินงานและฐานะการเงินขององค์กร ปี พ.ศ. 2536 จีนได้รับเงินทุนจากธนาคารโลก (World Bank) จึงว่าจ้างบริษัท Deloitte Touche Tohmatus เป็นที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาโครงสร้างของมาตรฐานการบัญชี (Chinese Accounting Standards: CAS) จำนวน 30 ฉบับ ให้เป็นแนวทางเดียวกับแนวปฏิบัติทางการบัญชีและรายงานการเงินที่ใช้ระหว่างประเทศ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2543 จ้างบริษัท Deloitte Touche Tohmatus เป็นที่ปรึกษาอีกครั้ง มีการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีทั้งสิ้น 16 ฉบับ (Deloitte, 2005: Online) ซึ่งมีผลบังคับใช้มาจนถึงปัจจุบัน ส่วนมาตรฐานที่เหลืออยู่ในระหว่างการพิจารณา แต่ทั้งนี้มาตรฐานการบัญชีทั้ง 16 ฉบับก็ยังไม่ครอบคลุมทุกธุรกิจ กระบวนการในการรวมแนวปฏิบัติทางการบัญชีของจีนสำเร็จตั้งแต่ปี2544 การกำหนดระบบบัญชีสำหรับองค์กรธุรกิจ (Accounting Standard for Business Enterprises: ASBEs) ใช้แทนระบบบัญชีสำหรับองค์กรร่วมทุนและข้อบังคับการบัญชีสำหรับองค์กรลงทุนจากต่างประเทศ และกระทรวงการคลังของสาธารณรัฐประชาชนจีนวางแผนที่จะให้ระบบบัญชีใหม่นี้ ใช้กับทุกองค์กรทั้งขนาดกลางและขนาดใหญ่ เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2549 กระทรวงการคลังของจีนมีการแถลงถึงมาตรฐานการบัญชีสำหรับองค์กรธุรกิจฉบับใหม่ (New Accounting Standard for Business

สำหรับมาตรฐานการบัญชีของประเทศไทย (Thai Accounting Standards: TASs) มีแหล่งที่มา จาก 2 แหล่งคือ กฎข้อบังคับของกระทรวงพาณิชย์ (The Ministry of Commerce: MOC) และ มาตรฐานการบัญชีของสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (The Institute of Certified Accountants and Auditors of Thailand: ICAAT) ซึ่งต่อมาได้มีการปรับปรุงโครงสร้างและ เปลี่ยนชื่อเป็น สภาวิชาชีพบัญชี (Federation of Accounting Professions: FAP) ประเทศไทยมี นโยบายในการกำหนดมาตรฐานของประเทศไทย อ้างอิงมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ เป็นหลักและบางส่วนได้นำมาตรฐานการบัญชีของสถาบันอื่นมาปรับใช้ (สมาคมนักบัญชีและ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, 2546: 7-8) จนถึงปัจจุบันประเทศไทยมีมาตรฐานการบัญชี ทั้งหมด 57 ฉบับ มีผลบังคับใช้แล้ว 31 ฉบับ ร่างมาตรฐานการบัญชีอีก 4 ฉบับและถูกยกเลิกใช้ แล้ว 22 ฉบับ

นอกจากนี้ความแตกต่างจากสภาพแวดล้อม เช่น แหล่งเงินทุนภายนอก ระบบกฎหมาย ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและการเมืองกับประเทศอื่น ระดับเงินเฟ้อ ขนาดและความซับซ้อน ของหน่วยธุรกิจและระดับการศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี และระบบการเมืองซึ่งแตกต่างกัน ทำให้การกำหนดวิธีปฏิบัติทางบัญชีของสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศไทยมีความแตกต่างกัน ทั้งในส่วนของ การวัดมูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สิน การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่ายจึงไม่สามารถ เปรียบเทียบกันได้ ซึ่งประเด็นทางการบัญชีเหล่านี้ควรให้ความสนใจ เนื่องจากมีผลกระทบต่อ องค์ประกอบของงบการเงิน ในการจัดประเภทของรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีที่แสดงไว้ใน งบการเงิน อันสะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกิจการได้ จึงมีความจำเป็น ในการศึกษาแนวปฏิบัติทางการบัญชีของแต่ละประเทศ เพื่อสามารถนำข้อมูลทางการบัญชีไปใช้ วิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อการลงทุนดำเนินธุรกิจต่อไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบแนวปฏิบัติทางการบัญชีระหว่าง สาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศไทยใน 4 เรื่อง ได้แก่ ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ดัชนีทุนการ กู้ยืม ประमाणการหนี้สิน และการรับรู้รายได้ เพื่อทำให้ทราบความแตกต่างของแนวปฏิบัติ ทางบัญชีของทั้ง 2 ประเทศ และนำไปใช้ประโยชน์ในการศึกษาแนวปฏิบัติทางการบัญชีของประเทศ ต่าง ๆ ที่สนใจต่อไป

2. วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบแนวปฏิบัติทางการบัญชีระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศไทย

3. ขอบเขตและวิธีการศึกษา

3.1 ขอบเขตการศึกษา

3.1.1 ศึกษาแนวปฏิบัติทางการบัญชีระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศไทย โดยศึกษาสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อแนวปฏิบัติทางการบัญชีของทั้งสองประเทศ ได้แก่ แหล่งเงินทุน ระบบกฎหมาย ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจและการเมืองกับประเทศอื่น ระดับเงินเพื่อ ขนาดและความซับซ้อนของหน่วยธุรกิจของหน่วยงานและระดับการศึกษา และวัฒนธรรม รวมทั้งรูปแบบทางการบัญชีและกระบวนการกำหนดมาตรฐานการบัญชีของทั้ง 2 ประเทศ

3.1.2 แนวปฏิบัติทางการบัญชีในการศึกษารั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะประเด็นการรับรู้รายการการค้า ค่า และการเปิดเผยข้อมูลของรายการและเหตุการณ์ทางการบัญชีของสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศไทย โดยใช้มาตรฐานการบัญชีของสาธารณรัฐประชาชนจีน (Chinese Accounting Standards: CAS) จำนวน 4 ฉบับ ที่มีผลบังคับใช้กับงบการเงินปี 2549 คือ

ฉบับที่ 4 สินทรัพย์ถาวรที่มีตัวตน (Fix Assets)

ฉบับที่ 17 ต้นทุนการกู้ยืม (Borrowing Cost)

ฉบับที่ 13 เหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น (Contingencies)

ฉบับที่ 14 การรับรู้รายได้ (Revenue)

มาตรฐานการบัญชีของไทย (Thai Accounting Standards: TAS) จำนวน 4 ฉบับที่มีผลบังคับใช้กับงบการเงินปี 2549 คือ

ฉบับที่ 32 ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์

ฉบับที่ 33 ต้นทุนการกู้ยืม

ฉบับที่ 37 การรับรู้รายได้

ฉบับที่ 53 ประมาณการหนี้สิน หนี้สินที่อาจเกิดขึ้นและสินทรัพย์ที่อาจเกิดขึ้น

3.2 วิธีการศึกษา

3.2.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ แนวปฏิบัติทางการบัญชีของสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศไทยจากตัวอย่างกิจการของทั้งสองประเทศที่ดำเนินธุรกิจคล้ายคลึงกัน ได้แก่ ธุรกิจปิโตรเลียม

3.2.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร เอกสาร ประกอบการบรรยาย สิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ งานวิจัยและเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปและแนวปฏิบัติทางการบัญชีของสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศไทย

4. นิยามศัพท์

การเปรียบเทียบ คือ การพิจารณาเทียบเคียงให้เห็นลักษณะที่เหมือนและต่างกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 115)

แนวปฏิบัติทางการบัญชี คือ วิธีการปฏิบัติทางการบัญชี ประกอบด้วย การรับรู้ การวัด มูลค่าและการเปิดเผยข้อมูลของรายการและเหตุการณ์ทางบัญชี (วิภาดา ตันติประภา, 2546: 1)

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 5.1 ทำให้ทราบถึงแนวปฏิบัติทางการบัญชีระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนและประเทศไทย
- 5.2 ทำให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อแนวปฏิบัติทางการบัญชีของสาธารณรัฐประชาชนจีน
- 5.3 เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเปรียบเทียบแนวปฏิบัติทางการบัญชีของประเทศอื่นที่สนใจศึกษา